

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Sextum. An extremè, vel graviter indigenti liceat furari, num. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

Virtualiter ergo res illa pignus est tuum: quoniam ergo num. precedente, ex ipsa communi sententia, consentiente eodem De Lugo, actuale pignus tui debitoris retinere potuisti, sic & hoc veluti pignus virtuale, quod actuali æquivalet, poteris retinere.

f Homobonus, Fern. Tann. & ex parte Comit. quos citat sequiturque Dian. p. 3. tr. 5. res. 10. & p. 7. tr. 10. res. 18. g De Lugo dec. 16. sec. 6. num. 127. h Hanc rationem affert Fernus apud Dian. p. 3. tr. miscell. 5. res. 10. i sup. lib. 1. in dec. c. 3. §. 7. v. compensatio.

Quodnam debitum ex multis solvatur per primam compensationem, alibi dixi: alibi etiam de compensatione in l. Missis, & de juramento nolendi uti compensatione, in disputavimus, &c.

l lib. 3. de sac. Missæ c. 1. §. 3. à nu. 102. m sup. lib. 3. in dec. c. 2. §. 5. a num. 34.

CAPVT SEXTVM.

An extremè vel graviter indigenti liceat furari?

1. Quid sit extremè, quid graviter, quid communiter indigere, satis explicuimus in superioribus, a quæ omninò sunt retolenda, ut etiam, quæ sint bona necessaria ad vitam, quæ ad statum, quæ superflua.

a sup. li. 5. c. 1. §. 1. n. 13.

Quibus habitis, tria pro certis tene ri ab omnibus puto, tria esse controverfa,

§. I.

Tria certa.

1. Certum est primò, extreme indigentem posse quodlibet surripere, quod sit necessarium ad extremam indigentiam sublevandam. Ratio communis est, quia res temporales sunt à Deo datæ, ut vita omnium rerum temporalium nobilissima conservetur: quod vitæ conservandæ jus cum nemo à se abdicare potuerit, per rerum divisionem jure Gentium introductam, sit, ut in ea necessitate, omnia sint communia, nec illorum dominus possit sine peccato ejus speciei, quam mox §. 2. à nu. 4. decernam, impedire: imo si impediret, posset cum moderamine inculpatæ tutelæ ab indigenti occidi. Si tamen sit, qui probabiliter indigentem sublevet, vel ipse exercendo artem suam sibi succurrere possit, non peccabis b impediendo, vel non dando, & ipse si à te sumeret, fur esset & latro, quia in his circumstantiis non est in necessitate.

b Castrop. to. 1. tr. 6. d. 2. de char. p. 2. n. 4.

2. Certum mihi est secundo, idem esse dicendum in valde gravi necessitate, quod in extrema: Ratio est, quia pari modo naturæ inditum est, ut gravem necessitatem, quæ facile vergit ad extremam, à se quisque, quoquo modo potest, avertat.

c Idem n. 13. & p. 9. n. 5. Less. li. 2. c. 12. nu. 71. Valsq. alijs quos refert De Lugo

Lugo l. c. sec. 7. num. 153. contra Turr.
A7. Cajet. ab eodem relatos. Dicast. li. 2.
de just. tr. 2. d. 9. dub. 9. nu. 256. alio
citans.

3. Vnum pro utrisque his certis ad-
verto, à proximo extremè, vel gravi-
ter indigente te extremè item indigen-
tem non posse illud surripere, quod
indigentiam sublevet, nec te indigen-
tem graviter ab graviter indigente:
ratio communis est, quia tunc sine
controversia melior est conditio possi-
dentis, atque adeo habet potius jus ut-
tendi rebus suis, ne pereat, vel ne ca-
dat ex gravi ad extremam.

An, posito, quod surripueris, ob-
ligeris in pari necessitate restituere, alia
est quaestio, alibi, Deo dante, decidenda.

3. Certum est tertio, sicuti potest
indigens in praedictis casibus pro se
surripere, sicutiam alium pro ipso sur-
ripere in iisdem casibus posse, si is ali-
us non habeat, unde possit de suo in-
digentem sublevare. Ratio est, quia
tunc is surripit, nomine indigentis, &
ut ejus instrumentum: sed si is habeat,
unde possit de suo, non vulgaris est
difficultas: verum quia non est ad-
modum frequens, & nimis proluxa
exposcit distinctiones, satis est, eam vi-
dere apud Bonacinam, d. Vasquez, &
Delugo. f.

d. Bonac. q. 2. de rest. in particul. q.
8. p. 3. n. 8. e. Vasq. c. 2. de elem. dub.
7. 2. 3. f. De Lugo de just. to. 1. d. 16.
sec. 7. a. n. 173.

9. II.

Tria Controversa.

Extremè, an à graviter indigente
licite surripiat?

1. **P**rimum quod controversatur
est: an extreme indigens possit
rem sibi necessariam surripere
à graviter re eadem indigente? Respon-
deo: aliqui a absolute negant: ali-
qui b absolute concedunt: verum neu-
tri sine sequenti distinctione sunt reci-
piendi. Si enim graviter c proxi-
mus hic indiget illa re, ad conservan-
da ea bona, quae ipsi sunt necessaria
simpliciter, ad suum statum ita con-
servandum, ut sine illa in valde gravia
mala prolaberetur, non potest extremè
indigens ea surripere, nec proximus
praedictus obligatur dare. At si gra-
viter indiget illa re ad conservanda
sua ea bona, quae non sunt simplice
ita necessaria, ut sine illis in valde gra-
via mala incurreret, potest extremè
indigens ea surripere, & proxi-
mus praedictus dare obligabitur.
Ratio est, quia posteriore casu
vere ipsi non imminet grave ma-
lum; at in casu posteriore mala il-
la tam gravia moraliter ipsi mori-
quiparantur: & aliquando sane acci-
dit, ut eligeret quis potius mori, quam
gravia illa sufferre: imo supra d. at-
tulimus Doctores docentes, non so-
lum graviter indigentem, sed nec eti-
am divitem obligari, magnis expen-
sis, & extraordinarijs medijs extremè
periclitanti in vita succurrere; qui lo-
cus est omnino relegendus.

a Rosella, S. Anton. alijs apud Sanch.
mox citandum. b Sanch. in cons. lib. 1.
c. 5. dub. 5. n. 28.

c Coninch.

c. *Coninsh. de charit. d. 27. nu. 134.*
d. *sup. lib. 5. c. 1. §. 1. a n. 12.*

Indigens an surripere vel consumere possit
animo reddendi?

2. Secundò, an extremè, vel gravi-
ter indigentes, quando quid surrip-
iunt (nam quando rem antea surre-
ptam, postea consumunt, dicam mox
nu. 3.) ad suas necessitates amovendas,
obligentur accipere eo animo, ut si ad
pinguiorem fortunam pervenerint,
debeant restituere? quod est, querere,
an accipere queant absolutè, an sub ra-
tione mutui? Et rursus, an dives,
quando hos indigentes sublevare obli-
gatur, satis suæ obligationi faciat, si det
mutuum, sub eadem conditione pin-
guioris fortunæ, an potius debeat dare
absolutè?

Respondeo: Nonnulli e docent,
tum eos indigentes debere accipere, sub
ratione mutui, tum divitem posse sub
eadem ratione dare. Ratio est, inqui-
unt, quia non adest obligatio, nisi eos
pauperes sublevandi: at per mutuum
satis superque sublevantur. Nonnulli
vero docent contrarium, id est, posse
absolutè pauperes rem furari, & divi-
tem non posse restitutionis onus im-
ponere. Ratio est, ajunt, quia in ea
necessitate omnia sunt communia, er-
go non est, unde ad mutuum recurri
debeat: utraque sententia est probabi-
lis. Quare poterit quidem dominus
imponere illud onus, sequendo opi-
nionem sibi faventem; sed poterit eti-
am indigens illud non acceptare, exci-
piendo scilicet faventē pro se sententiā,

e. *Nav. Tol. Cov. alijq. apud Castrop.*

mox cit. n. 4. & apud Sanchez in *conf.*
lib. 1. c. 5. dub. 5. n. 52. & apud *Dicast.*
li. 2. de ius. tr. 2. d. 9. a nu. 220. f. *Ca-*
strop. l. c. p. 4. nu. 5. asserens Val. Conin.
Suar. aliosq. & apud Sanch. l. c. n. 53.
& *Dicast. l. c. nu. 224. approbans hanc*
sententiam, illamque vocans probabilissi-
mam & magis piam: quam Val. r. 3. d.
3. q. 9. p. 4. concl. 7. appellat de fide.

Locuti autem sumus de his indigen-
tibus, qui nec re, nec spe mora-
li sunt habituri bona. Nam si spes
adeat, non videtur adesse ratio,
cur & indigens possit furari, & domi-
nus debeat absolutè dare.

3. Hastenus dictum est, quando res
surripitur, tempore indigentiae, eo-
demque consumitur. Sed quid pri-
mò, si surripias tempore, quo non in-
diges, ac deinde incidens in necessita-
tem extremam vel gravem, illam con-
sumas? Fureris v. g. decem aureos nu-
diustertius, utique cum peccato, ve-
rum hodie existens in gravi necessitate,
puta, in gravi morbo, sine ulla spe ha-
bendi pecuniam, illos ad vitam con-
servandam expendas, obligaberisne ad
meliorem fortunam rediens ad resti-
tutionem? Quid secundò, si rem do-
mini inveniatis habere ex iusto con-
tractu, v. g. ex deposito?

Respondeo ad primum: te obligat
communior & sententia, quia sem-
per remanet obligatio, ex radice delicti
à te commissi; solum pro illo tem-
pore, quo tu indiges, nec habes, unde
reddas, suspenditur. Probatur, inquit,
Vasquez, quia tempore necessita-
tis solum habet homo jus ad suam ne-
cessitatem sublevandam; at ad hanc
sublevandā satis est, si obligatio suspen-
datur

datum, seu impediatur, non autem quod omnino tollatur. Nihilominus non est *b* improbabilis sententia, tunc liberans ab omni restitutione. Ratio est, quia sicuti, illo tempore necessitatis, habes jus surripiendi & consumendi, nec solum, ut dicebat Vasquez, sublevandi quomodocumque necessitatem, ita habes jus, tunc rem alias surreptam consumendi: est enim, ac si rem de novo surriperes, quod tibi licet. Adde, dominum tunc teneri dare, ergo tu veluti de novo potes accipere: unde tunc consumens, videris sufficienter implere obligationem restituendi contractam ex delicto, cum rem consumas, perinde ac dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum res inveniretur: Denique inferius, ut probabile docebimus, non obligari furem, rem restituere, si res perit apud ipsum, eo modo, quo peritura fuisset apud dominum, sed in casu nostro & que pecunia consumenda erat apud dominum, quia eam tenebatur huic indigenti dare, ergo &c.

g. Silvest. v. furtum qu. 5. Ang. v. furt. qu. 37. Vasq. opus. de elem. c. 1. dub. 8. n. 68. h. Pet. Nav. de rest. li. 4. c. 4. nu. 24. Castrop. t. 1. tr. 6. diff. 2. p. 10. n. 3. i. inf. tr. 2. c. 2. §. 8. n. 2.

Respondeo ad secundum, cum necessaria distinctione: *l* si rem apud te habeas, ex contractu transferente dominium, v. g. ex mutuo, debes restituere, quia tunc non consumis rem alienam in necessitate illa, sed tuam, & obligatio ex contractu jam perseverat: si ex contractu, non transferente dominium, v. g. ex deposito, non obligaris

restituere, quia consumis rem domini: at contractus depositi, vel similis non obligat ad restitutionem, quando sine ulla culpa res perit, ut certe nunc sine culpa indigentis perit, ergo &c.

l. Castrop. l. c. n. 1. c. Bon. Vasq. Azor. alioq.

Indigenti an res ipsi necessario debeat ex justitia?

4. Tertiò, an extremè, vel graviter indigens habeat jus justitiæ ad res, quibus indiget, ita ut dives eas obligetur ex justitia porrigere, nec solum ex charitate, seu misericordia? id valde præstat scire, propter obligationem restitutionis damnorum, ex negatione rerum, quas dare dives forte recuset, quam restitutionis obligationem sola culpa contra justitiam, non vero contra alias virtutes, ut sæpe diximus, parit.

Respondeo, debere hic separari quatuor quæstiones, quas quia nonnulli clare non separant, valde confuse loquuntur.

Prima quæstio est, quodnam jus indigens habet in rem, qua indiget, justitiæ, an alterius virtutis? Secunda, qua obligatione dives indigenti succurrere obligetur? jus enim accipiendi in uno, & obligatio succurrendi in altero, non semper ex eadem virtute procedunt: nam ex Religione obligor, propter votum, v. g. dare elemosynam Ecclesiæ: at Ecclesia non habet jus, nec Religionis, nec justitiæ, clam elemosynam surripiendi. Tertia, ea

tia, ea obligatio, quam habet dives succurrendi, estne etiam offerendi, an solum non impediendi indigentem, quando rem vult accipere, & solum non repetendi, quando iam pauper accepit? Quarta, si est obligatio ad utrumque, estne utraque ex iustitia? an altera ex iustitia, altera ex misericordia? His quaestionibus exactè distinctis cum satisfecerimus, facile erit, ad controversiam propositam respondere.

3. Quoad primam quaestionem, sic statuo. Ipse indigens habet jus iustitiæ accipiendi rem sibi modis dictis necessariam: jus, inquam, iustitiæ accipiendi rem sibi modis dictis necessariam: jus, inquam, iustitiæ, hoc modo, non ut statim, atque indiget, fiat dominus rei; sic enim, cum plures in mundo indigeant, omnes essent domini, quod non est dicendum; sed ita, ut statim, atque illam accipit subito faciat suam. Ratio est, quia id satis est ad succurrendum necessitati.

m De Lugot. 1. de iust. d. 16 sec. q. 4 nu. 143.

6. Quoad secundam, Dives non obligatur *n* succurrere, nisi ex charitate, seu misericordia. Ratio est, quia, cum res sit sua, atque ipse, antequam eam pauper occupet, sit dominus absolutus, ut dictum est, non apparet, unde obligatio ex iustitia nasci queat; adde, ipsum obligari ad succurrendum, ut sic sublevet indigentem; at hic titulus misericordiae est, non iustitiæ.

n Castr. l. c. p. 3. num. 2. alios refert. Less. li. 2. c. 21. duh. 12.

7. Quoad tertiam, obligatio divitis

est, tum ut offerat, tum ut non impediat. Ratio est, quia secus, non observabitur praeceptum de proximo in necessitatibus sublevando, praeceptum, inquam, illud, *Mandavit Deus unicuique de proximo suo.*

8. Quoad quartam, dico primò, hanc obligationem, quam habet dives, offerendi, non esse ex iustitia, sed ex charitate, seu misericordia. Ratio est, quia ipse non obligatur, nisi succurrere, ergo non nisi ex motivo succurrendi; at motivum succurrendi est sublevatio indigentis, quæ est motivum misericordiae; ergo non obligabitur, nisi ex motivo misericordiae.

Dico secundò, eandem obligationem, quam habet dives non impediendi indigentem ab occupatione rei ipsi necessariae, esse ex iustitia. Ratio est, quia sicut indigens habet ex sua necessitate jus ad occupandas res, quæ sub nullo sunt dominio, & contra iustitiam faceret, qui jus illud per vim impediret, sic habet idem jus ad occupandas eas res, quæ sunt sub dominio alicujus, quia in necessitate omnia sunt communia, & primi occupantis, perinde prorsus, ac si ea essent sub nullo dominio.

Dico tertio, obligatio, quam habet dives non repetendi, seu non resumendi res, quas indigens pro sua necessitate sublevanda occupavit, est ex iustitia, quia, ut vidimus n. 5. post occupationem indigens fit dominus rei occupatae.

9. Ex dictis jam colligis, divitem, si cibum v. g. non offerat indigenti, non obligari ad resarcienda damna secuta, si fortè is fame moriatur, quia

tunc dives contra charitatem peccat, non contra iustitiam: obligari autem, si vi impediat à sumendo, vel si cibum jam ab indigenti occupatum per eandem vim repetat, quia tunc peccat contra iustitiam.

CAPVT SEPTIMVM.

De continuitate peccati furti in eo, qui non restituit.

DE hac re, ea, quæ dixi in Methodo ^a confessionis, loquendo uniuersim de peccato habituali, satis superque sunt pro praxi: ea igitur legere ne graveris.

^a in Meth. Conf. lib. 2. c. 1. §. 7.

CAPVT OCTAVVM.

De emptione rei furtivæ.

1. **S**ermo hic est de emente mala fide: licet autem, qui dubius est, rem esse furtivam, & sub hoc dubio emit, sit etiam sine controversia emptor malæ fidei, quia debuit prius indagare veritatem; secus, culpabiliter rem illam contrectat, tamen non statim ac habetur rumor vel suspicio, quod, qui vendit, soleat res furtivas vendere, iudicandus est iniustus venditor, sed debent rationes alicujus momenti id persuadere, quia nemo, nisi constet, præsumendus est, delictum committere.

2. Iam verò duplici modo se habere is potest, qui rem ejusmodi furtivam emit: primò, animo sibi retinendi; secundò, animo reddendi illam domino, à quo pretium suum recipiat.

3. Si se habeat priore modo, præter peccatum furti, debet illam rem domino restituere, ut nimis est clarum, etiam si multo pretio eam emisset, & etiam si hoc pretium à suo venditore nequaquam esset recuperaturus; ratio est, quia, qui dolosè agit, dignus est, ut amittat rem & pretium.

4. Hinc fit, ut ipse fur, qui accepto pretio rem furtivam vendidit, & eandem consignavit ei, qui sciebat, rem esse furtivam, si facti ipsum poeniteat, non debeat reddere pretium ipsi ementi, sed domino ^b rei: ratio est, quia dum ipse emens sciebat, rem illam furtivam esse, sponte & culpa sua se subjecit periculo amittendi pretium & rem.

^b Mol. t. 3. d. 330. n. 3.

5. Sed emergunt duæ non passim obviæ difficultates. Prima est, an si dominus jam ab emente recuperavit rem suam, possit fur retinere sibi pretium habitum ab emente, quandoquidem diximus, pretium reddi non debere ipsi ementi? Respondeo: Sane tunc æquitas non vult, ut latro distescat aliena pecunia; quare in eo casu reddere debere pretium emptori, & ita iudicandum fore à Iudice, etiam in foro externo, mihi dubium non est.

Quod si fortè dominus habuit jam pretium suæ rei ab ipso fure, non est iustum, ut idem dominus habeat etiam rem ab emente, sed vel reddat pretium ei, cujus est, suam rem repetendo, vel rem relinquat ei, qui pretium solvit.

6. Secunda: quisnam primo loco debet restitutionem facere domino, fur qui vendidit, an emptor malæ fidei? Respondeo, si res in individuo

existat